

▼ *Zaujímavú kombináciu viac ako tridsiatich kríkov sme sadili za pomoci priateľov a nadšencov permakultúrnych záhrad.*

Ako si vysadiť jedlý a okrasný plot

ŽIVÝ PLOT PLNÝ ŽIVOTA

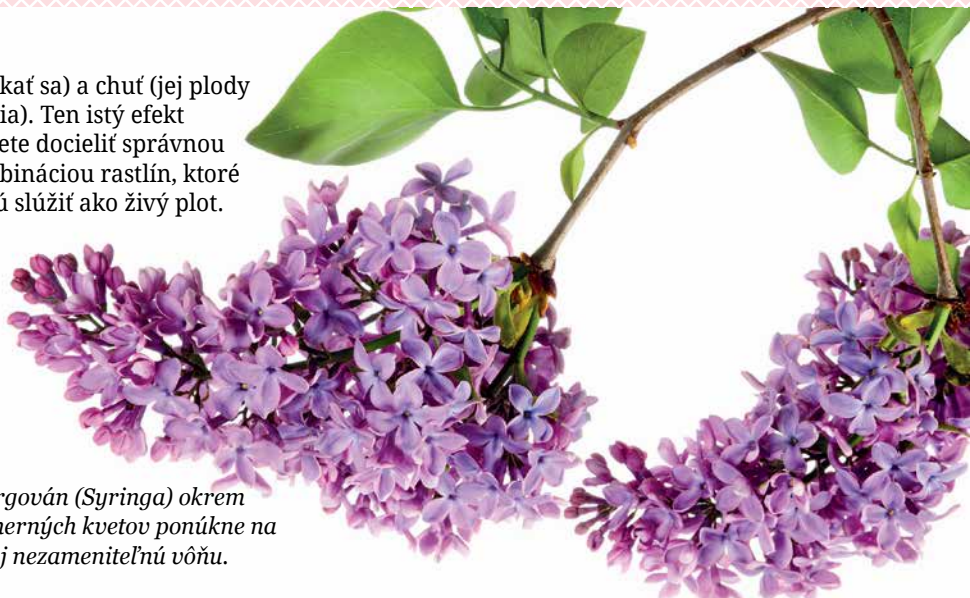
*Ohraničenie pozemku je v našich končinách samozrejmosťou. Oblúbené sú betónové ploty alebo ploty vysadené z jedného druhu dreviny, najčastejšie z tuje. Z miest a dedín sa vytrácajú **PRIRODZENÉ, rôznorodé ŽIVÉ PLOTY**. Viete, že môžu byť nielen okrasné, ale aj **JEDLÉ**?*

ŽIVÁ ZÁHRADA LÁKA DETI

V prvom rade si treba uvedomiť, že živý plot nevznikne hneď. Kry, dreviny potrebujú čas, aby vyrástli a premenili sa na krásny a efektívny plot. Čas môže byť pre niekoho negatívum. No uvedomujete si ich výhody? Pestrá, zelená a voňavá záhrada príjemne pôsobí na celkovú psychickú pohodu človeka a skvalitňuje život. Podľa odborníčky na školské záhrady Eriky Galanskej živú záhradu rozpoznáme tak, že v nej nájdeme deti. Pestré kvety, hmyz, vtáky a sladké plody ich prilákajú a postarajú sa o ich zábavu a tiež o dostatok podnetov na spoznávanie sveta. Živá záhrada hrá na všetky zmysly: zrak (tým, že je krásna), čuch (lebo vonia), hmat (pretože láka

dotýkať sa) a chuť (jej plody chutia). Ten istý efekt môžete doceliť správnou kombináciou rastlín, ktoré budú slúžiť ako živý plot.

► *Orgován (Syringa) okrem nádherných kvetov ponúkne na jar aj nezameniteľnú vôňu.*

▲ Kríkom bude trvať asi dva roky, kým sa zapoja do živého plota a naplno začnú plniť svoju funkciu.

▲ Kríky sme sadili na jeseň, preto sme na záver využili na zamulčovanie to, čoho bolo v záhrade najviac – padnuté listy stromov.

Ing. Monika Gálová
a Ing. Lucia Kováčová
– záhradné architektky

Monika a Lucia sú záhradné architektky (absolventky záhradnej a krajinskej architektúry na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre), ktoré sa venujú dizajnu a realizácii okrasných záhrad podľa vzoru prírody. Vytvárajú vidiecke a kvetinové záhrady s využitím našich tradičných domácich rastlinných druhov a materiálov. Sledujú tiež moderné trendy, ako sú Shabby chic, Provence a Cottage design. Súčasne sa snažia pri tvorbe využívať princípy permakultúry.

www.zahradecka.sk

▲ Zlatovka (*Forsythia*) rozžiari plot na jar.

HARMONICKY A EFEKTÍVNE

Našu záhradu tvorí starý ovocný sad a v jeho srdci je permakultúrna záhrada. Tvoria ju vyvýšené záhony z prírodných materiálov, ako sú drevené trámy, stará tehla a kameň. Lemujú ju kvetinové záhony z tradičných kvetín, aké mali vo svojich predzáhradkách naše staré mamy. Do tohto harmonického prírodného konceptu sme potrebovali zakomponovať živý plot, ktorý by nerušene splynul so záhradou. Touto úlohou sme poverili záhradné architektky Ing. Moniku Gálovú a Ing. Luciu Kováčovú. Požiadavky boli nasledovné – vytvoriť živý plot, ktorý bude kvitnúť od jari do jesene, čiastočne bude jedlý, voňavý, pritiahne zvieratá i hmyz, a zároveň nebude náročný na údržbu. Úloha ako pre Popolušku. ©

▼ Plody dulovca (*Chaenomeles*) možno využiť napríklad na prevonanie šatníka.

ZÁHRADNÉ ARCHITEKTKY RADIA

Pre koho sú vhodné voľne rastúce živé ploty?

Sú určené práve takým záhradkárom, ktorí túžia po záhrade riešenej v harmónii s prírodou a majú síce dostatočne veľký priestor, no málo času na údržbu.

Kolko priestoru potrebujú?

Tento typ živého plota potrebuje na rast šírku aspoň 2 m.

Čím je zaujímavý?

Čím je rôznorodejší, tým je aj odolnejší proti škodcom a chorobám. Takýto plot je farebný počas celého roka, môžeme v ňom kombinovať rôzne farby a tvary kvetov, listov, plodov či kôry. Takisto aj jeho vôňa bude prenikavejšia.

Aké druhy krov vybrať?

Vyberáme kry z našich domácich druhov, ktoré nachádzame aj vo voľnej prírode. Doplňili sme ich o kry, ktoré nie sú síce pôvodom od nás, ale v našich podmienkach sa udomácnili a darí sa im veľmi dobre. Do kvitnúceho živého plota je tiež dôležité vybrať druhy s rýchlejšim rastom, aby si kry boli schopné navzájom konkurovať. Pri samotnom vysádzaní je dôležité prihliadať na ich veľkosť v budúcnosti a nesadiť ich príliš nahusto.

PERMAKULTÚRNA ZÁHRADA

AKO NA TO?

Záhradné architektky si pripravili projekt, v ktorom navrhli plot v rôznych výškových úrovniach: od 1,5 m až do 3 m. Nakombinovali vyššie kry, ako sú hlohyňa (*Pyracantha*), vtáčí zob (*Ligustrum*), zlatovka (*Forsythia*), pajazmín (*Philadelphus*), a nižšie, z ktorých vybrali dráč (*Berberis*), vajgela (*Weigela*) a svíb (*Cornus*), tak, aby si netienili a neobmedzovali sa v raste. Zlatovkou a orgovánom (*Syringa*) sa plot začne na jar prebúdzat do prvých farieb. Krami kvitnúcimi v lete (budleja, vajgela, pajazmín) bude postupne ožívať do plného rozkvetu a plodov. V jeseni ozdobia živý plot zlaté a červené farby listov zlatovky a vajgely. Keďže v zimnom období v našich podmienkach nekvitne až také množstvo krov vhodných do živého plota, záhradné architektky navrhli kry s farebnou kôrou (svíb (*Cornus*)) a plodmi, ktoré na kríkoch zostávajú až do neskorej zimy (hlohyňa, imelovník), a vždyzelené kry (vtáčí zob, kalina, hlohyňa), ktoré majú listy na konároch po celý rok. Aby koncept pestrého plotu nepôsobil chaoticky, zjednotili ho nepravidelným opakovaním sa niektorých druhov kríkov. Vysoké okrasné trávy ozdobnice (*Miscanthus*) plot zasa prevzdušnia a dodajú mu dynamiku. Trávy lákajú na dotyk, pohladenie. Oblúbené sú najmä medzi deťmi. Asi preto, že vo vánku či vetre sú rovnako živé ako ony same.

▼ Budleja (*Buddleia davidii*) sa nazýva aj motýľí ker.

ZDRAVÉ A CHUTNÉ

V čase veľkých polemík o kvalite a bezpečnosti potravín sa niektorí z nás začínajú čoraz viac spoliehať na zeleninu a ovocie z vlastnej záhrady. Nie v každej je však dostatok priestoru. Živý plot môže byť jednou z alternatív, ako si dopestovať chutné plody. Monika a Lucia navrhli do toho nášho jedlé kry: drieň (*Cornus*), ríbezľu (*Ribes*), dulovec (*Chaenomeles*), ktorý svojimi zlatožltými plodmi pripomína citróny, a muchovník (*Amelanchier*) s plodmi podobným čučoriedkam. Plodov by mal byť dostatok, dokonca aj na zaváranie. Na svoje si prídu aj zvierací návštevníci. Vtáky, ktoré sú okrem iného prirodzenými predátormi neželaného hmyzu, zároveň vytvoria v záhrade príjemnú zvukovú kulisu. Bzuket užitočného opelujúceho hmyzu (včely) ju dotvorí. Perličkou živého plota sú motýle. Rajom je pre ne budleja (*Buddleia*), ktorej sa hovorí aj motýľí ker.

S MINIMÁLNOU ÚDRŽBOU

O živý plot sa treba starať. Rovnako ako záhradu s trávnikom treba kosiť... Starostlivosť o živý plot pritom nie je až taká náročná. Ak máme požiadavky na výšku plota alebo ho túžime mať pravidelne kvitnúci, je potrebný minimálne presvetľovací rez. A nemali by sme zabúdať ani na vystrihávanie odumretých a odkvitnutých častí.

◀ Ríbezle spríjemnia začiatok leta najmä deťom.

▼ Drieň (*Cornus*) patrí medzi jedlé kry.

▼ Kalina (*Viburnum*) má na jeseň výrazne sfarbené listy.

◀ Muchovník (*Amelanchier*) má plody podobné čučoriedkam.

▲ Potravu a priestor na hniezdenie zabezpečia vtákom kríky hlohyne (*Pyracantha*).